

ROLUL CĂMINELOR CULTURALE ÎN RĂSPÂNDIREA PROPAGANDEI COMUNISTE. STUDIU DE CAZ: RAION BUZĂU - REGIUNEA PLOIEȘTI, 1955

TRANDAFIR Marinela,
PhD Candidate, „Valahia” University of Târgoviște

Abstract: The cultural homes established since the time of royalty had the role of morally and intellectually raising the world of villages. When the reins of power came into the hands of the communists, the role of cultural homes changed radically. They were used to complete cultural propaganda and the interests of the Communist Party. The cultural propaganda of the Communist Party covered many aspects, aiming at implementing the party's ideology within the local community and changing the the individual and collective mentality. The rural world was the place where the Communist Party focused its attention on the pursuit of indoctrination of the simple peasants with the ideological spirit and hatred of the bourgeoisie who benefited from land and other benefits to their detriment. Therefore, the purpose of this study is to present the role of cultural homes in the spread of communist propaganda in Romania through a case study on the state of this field in Buzau district - Ploiesti region in 1955.

Keywords: cultural home, communism, propaganda, party, ideology.

Introducere

Căminele culturale înființate încă din perioada regalității au avut rolul de a ridica moral și intelectual lumea satelor. Când frâiele puterii au ajuns în mâinile comuniștilor rolul căminelor culturale se schimbă radical. Acestea au fost folosite pentru desăvârșirea propagandei culturale și interesele partidului comunist. Propaganda culturală a Partidului Comunist a îmbrăcat numeroase aspecte urmărindu-se implementarea ideologiei partidului în sânul comunității locale și schimbarea mentalității individului. Lumea satului era locul unde Partidul Comunist și-a îndreptat cu predilecție atenția urmărind ca simplii țărani să fie îndoctrinați cu spiritul ideologic și ura față de burghezii care beneficiau de pământ și alte foloase în detrimentul lor. De aceea, scopul prezentului studiu este prezentarea rolului căminelor culturale în răspândirea propagandei comuniste în România prin intermediul unui studiu de caz privind starea acestui domeniu în raionul Buzău - regiunea Ploiești în anul 1955.

Căminele culturale și propaganda comunistă

Ajuns la putere Partidul Comunist și-a extins tentaculele către toate categoriile sociale pentru a-și întări poziția și cum altfel dacă nu prin desfășurarea unei intense activități culturale. Marea temere a comuniștilor după preluarea puterii nu era față de categoriile elitiste deoarece acestea au fost înlăturate fie într-un mod agresiv fie au trecut de partea puterii pentru a-și desfășura în continuarea activitatea. Temerea era față de muncitorime și țărănime care constituiau categoriile cele mai vulnerabile datorită greutăților materiale pe care le întâmpinau și se puteau revolta oricând

împotriva regimului. Pentru a se putea apropia cât mai mult de aceștia, aparatul de propagandă al regimului comunist organiza tot felul de activități culturale atât în mediul urban cât și în cel rural.

Printre instituțiile de propagandă ale partidului un rol important în desfășurarea acesteia, prin activitățile culturale, l-au avut căminele culturale. Deoarece atenția aparatului de propagandă a fost îndreptată către noi categorii sociale, în viziunea acestuia: „construcția societății socialiste în țara noastră este îndeplinită în măsura în care partidul și guvernul reușesc să antreneze în muncă muncitorimea din întreprinderi, țărănimea muncitoare de pe ogoare și intelectualitatea progresistă”¹.

Falsul interes pe care partidul comunist îl manifesta față de aceste categorii sociale era asociat cu scopul partidului de a-și impune propria ideologie și de a le subordona total. Acest interes îl descoperim în raportul secțiunii culturale din cadrul Sfatului Popular Raional Buzău, unde erau consemnate următoarele: „Problema culturalizării maselor stă în permanenta atenție a partidului și guvernului și este rezolvată prin instituțiile cultural – educative de masă conduse de partid prin organele locale ale puterii de stat”².

În anul 1955 în Raionul Buzău funcționau conform surselor scrise: 74 de cămine culturale sătești, 4 cămine culturale orășenești, 9 colțuri roșii la G. A. C., 3 biblioteci sătești. În centrul raionului își mai desfășura activitatea casa raională de cultură, biblioteca centrală, muzeul de istorie. La conducerea căminelor erau numiți directori salarizați cu o jumătate de normă sau directori voluntari. Acestea erau utilizate corespunzător cu mobilier pentru desfășurarea în bune condiții a activităților culturale însă unele dintre ele aveau și lipsuri. Aceste lipsuri se datorau conform spuselor comuniștilor, slabei preocupări a comitetelor executive. Un exemplu de dat a fost la Valea Teancului: „unde din mobilierul luat de la moșieri nu s-a repartizat căminului cultural nici măcar un dulap, deși acesta a stat în curtea sfatului popular în ploaie până când s-a stricat”³.

Interesul comuniștilor pentru răspândirea propriei propagande culturale în rândul populației era atât de mare încât activitățile organizate de aceștia se desfășurau într-un ritm continuu la căminele culturale pe tot parcursul anului. Astfel ca totul să iasă conform planurilor „pentru activitatea de iarnă comitetul executiv, prin secția culturală raională, s-a îngrijit de asigurarea combustibilului repartizându-se căminelor 41 000 kg lemne, 6000 kg cărbune și 2 tone de petrol”⁴.

Principala activitate ținută la căminele culturale dar și în cadrul serilor culturale era conferința. Aceasta se ținea în special duminica iar mobilizarea oamenilor era asigurată prin prezentarea de programe artistice, afișe sau prin viu grai. Fiecare duminică a lunii în curs conținea câte o conferință tematică și avem ca exemplu: „duminica întâi din lună să fie a conferințelor politico-sociale, duminica a doua a

¹Serviciul Județean Buzău al Arhivelor Naționale, Fond „Raionul Buzău, secția culturală”, dosar 4/1955 ce cuprinde lucrări organizatorice, f. 1

²*Ibidem.* p. 1

³S. J. A. N. Buzău, Fond „Raionul Buzău, secția culturală”, dosar 4/1955 ce cuprinde lucrări organizatorice, f. 2.

⁴*Ibidem.* p. 2.

agrotehniceii, duminica a treia a situației internaționale și duminica a patra a problemelor de știință, tehnică, sanitare etc.”⁵.

În cadrul conferințelor erau dezbătute următoarele teme: „Cum a organizat și condus P.M.R. lupta maselor populare pentru instaurarea regimului democrat-popular în țara noastră?; Pacea și colaborarea cauze de neînving; Problema germană și securitatea Europei” etc.

În ciuda interesului pe care Partidul Comunist îl avea în legătură cu desfășurarea propagandei culturale existau și nemulțumiri deoarece: „salariații sfaturilor populare lipsesc de la ascultarea și discutarea conferințelor, constituind un exemplu negativ pentru ceilalți cetățeni și făcând ca nivelul cunoștințelor politico-sociale să rămână în urma multora dintre țăranii muncitori. Informarea politică a oamenilor muncii se face prin conferințe despre situația internațională, presă, radio și agitație vizuală și să ceară a fi împrăștiate”⁶.

Printr-o circulară trimisă din 13 iulie 1955 de către Sfatul Popular al Regiunii Ploiești, către Sfatul Popular al Raionului Buzău, secțiunea culturală este menționat faptul că: „Secțiunea Culturală Regională în colaborare cu Comitetul Regional U. T. M organizează în ziua de 31 iulie a. c. după amiază o duminică a tineretului consacrată folclorului local. Recomandăm pentru desfășurarea acestei secțiuni următoarea tematică:

„1. – Conferința <<Lupta tinerilor din țările capitaliste și coloniale împotriva șomajului pentru dreptul la o viață mai bună pentru pace>>. Materialul se află la raioane trimis de Comitetul Regional U. T. M.

2. – Un concurs de cântece, ghicitori, strigături, producții populare locale. Textele acestor producții vor fi notate de juriu și vor fi trimise Secției Culturale Regionale. Se dau premii în flori, cărți, etc.”. În aceeași circulară mai erau trecute și următoarele directive: „Ținând seama de experiența duminicii tineretului din luna iulie atragem atenția Secțiilor Culturale să instruiască prin scris, telefonic și prin delegați pe directorii căminelor culturale asupra acestei activități. În fiecare comună se va anunța prin afișe – dată sistematică duminicii tineretului”. În încheiere se spunea că „Orice altă manifestare urmată de dans în ziua respectivă se suspendă. La sate, această duminică a tineretului ține loc de reuniune lunară. În afara acestei acțiuni nu se mai fac alte reuniuni la căminele culturale”⁷.

Organizarea unor astfel de activități aveau interesul să anime viața satului, să stârnească dar și să forțeze participarea intelectualilor, cei mai mulți făcând parte din corpul didactic, cât și darul de a atrage atenția sătenilor de la vechiul trai și de a accepta noul curs impus de partidul comunist.

La cursurile organizate participau ca lectori: ingineri, agronomi, avocați, notari, profesori, învățători. Printr-o notă telefonică din data de 28 octombrie 1955, Comitetul Executiv din cadrul Sfatului Popular al Raionului Buzău, anunță ca: „Duminică, 30

⁵S. J. A. N. Buzău, Fond „Raionul Buzău, secția culturală”, dosar 4/1955 ce cuprinde lucrări organizatorice, f. 6.

⁶S. J. A. N. Buzău, Fond „Raionul Buzău, secția culturală”, dosar 4/1955 ce cuprinde lucrări organizatorice, f. 7.

⁷Serviciul Județean Buzău al Arhivelor Naționale, Fond „Raionul Buzău, secția culturală”, dosar 6/1955, circulară din 13 iulie 1955, filă nenumărată.

octombrie 1955 se va ține în toate comunele și satele conferința trimisă de Ministerul Culturii la fiecare cămin cultural cu titlul «Noi pași spre slăbirea încordării situației internaționale»⁸. Analizând denumirile sesiunilor observăm cum partidul încearcă să denatureze adevărul istoric, cum intervine cu cenzura asupra informațiilor ce ajung la populație, informații ce sunt total lipsite de fapte reale dar pe care populația trebuie să le ia ca atare neavând alt mijloc de verificare a lor. În ziarul „Viața Buzăului”, Organ al Comitetului Raional P. M. R, Buzău și al Sfatului Popular Raional, nr. 2681 din 12. X. 1955, era redat un articol în care se cerea: „...toate organele de partid și de stat precum și instituțiile de orice fel, vizate de materialele criticate apărute fie în «Scânteia», fie în alte organe de presă sunt datoare să discute criticile aduse și să răspundă ziarului în termen de 10 zile de la publicarea materialului respectiv, arătând starea de lucruri și măsurile luate. De asemenea sunt datoare ca în termen de două săptămâni de la primirea adresei prin care un ziar le comunică semnalul critic al unui corespondent din câmpul muncii să răspundă ziarului, arătând cercetările întreprinse și măsurile luate»⁹. La redacția acestui ziar a fost trimisă o scrisoare în care este semnalată activitatea căminului cultural de la Vernești astfel: „Activitatea căminului cultural din comuna Vernești, de mult a încetat. Acest cămin așa cum nu avea un local propriu a dus o activitate bună, pe când avea director pe tovarășul Stamate. De atunci și începuturile bune s-au dus. Țăranii muncitori din această comună vor să mai asculte conferințe, să li se aducă la cunoștință hotărârile partidului și guvernului etc., iar tinerii să asculte radio, să formeze echipă de cor etc. Acest cămin are și o tov. directoare care din păcate mai este și învățătoare, dar neglijează complect munca culturală, de altfel cum o neglijează și secția culturală raională, care c-am de mult n-a mai trecut pe acolo. Toți se întrebă din comuna Vernești, până când va dura această situație?¹⁰. Această scrisoare nu era semnată dar putem observa cum partidul câștigase și oameni care i-au îmbrățișat intențiile, din păcate nefaste, și care din dorința de a se afirma, veneau cu acuzații fie la adresa unei persoane, fie la mai multe. Nu de puține ori intelectualii, în special dascălii, refuzau indirect să se supună regulilor impuse de partid. Pentru a nu fi sancționați cu pierderea serviciului sau cu tăieri din salariu deoarece nu se implicau sau nu organizau activități culturale în cadrul căminelor culturale sau la nivel de școală, mai ales dacă erau și în posturi de conducere, se justificau dând vina pe starea de sănătate sau alte cauze care îi împiedicau să își ducă la bun sfârșit activitățile impuse.

Concluzii

Fiind îndoctrinați cu ideologia comunistă, membrii din conducerea Căminelor culturale apără interesele comuniștilor și urmăresc extinderea propagandei acestora. Propaganda comunistă din punct de vedere cultural a avut ca scop schimbarea individului în societate și crearea „omului nou” cu o viziune dependentă de cea a

⁸S. J. A. N. Buzău, Fond „Raionul Buzău, secția culturală”, dosar 6/1955, notă telefonică din 28 octombrie 1955, filă nenumărată.

⁹Serviciul Județean Buzău al Arhivelor Naționale, Fond „Raionul Buzău, secția culturală”, dosar 6/1955, articol din Ziarul Viața Buzăului, nr. 2681 din 12. X. 1955, filă nenumărată.

¹⁰Serviciul Județean Buzău al Arhivelor Naționale, Fond „Raionul Buzău, secția culturală”, dosar 6/1955, scrisoare din 12. X. 1955, filă nenumărată

partidului, ușor de manipulat și fără alte perspective de viitor. Activitățile desfășurate în căminele culturale dar și în cadrul altor instituții, aveau tematici bine stabilite cu mesaje ce făceau trimitere întotdeauna la marea Uniune Sovietică. Aceasta era dată ca exemplu bun de urmat atât din punct de vedere politic cât și cultural. Căminele culturale au avut un impact major în răspândirea propagandei culturale în lumea satelor. Aici majoritatea populației fiind lipsită de resurse de informare i se aducea la cunoștință doar ce considera regimul că este necesar și fiecare informație primită era făcută să fie credibilă. După o săptămână de trudă la munca câmpului oamenii simțeau nevoia uneori de petreceri și voie bună. Comuniștii se foloseau de acest prilej pentru a desfășura activitățile propagandistice și a pune în valoare discursul ideologic ce cuprindea multă laudă de sine, idei utopice și îndoctrinare. În mare parte comuniștii și-au atins scopul. Datorită cenzurii și a materialelor propagandistice puse la dispoziție, aceștia au reușit să își pună amprenta pentru o lungă perioadă de timp asupra vieții oamenilor ghidându-i după bunul lor plac în direcțiile pe care le vroia regimul. Comuniștii nu își doreau de fapt o societate culturalizată ci aveau ca scop acapararea totală a acesteia și îndoctrinarea fiecărui individ în parte pentru a fi mai ușor de manipulat.